

Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
«Детский сад № 4 «Туллукчаан» с. Бяди»
муниципального района «Усть – Алданский улус (район)»
Республики Саха (Якутия)

«Түөрт дьыл кэмин устун айан»
Бэлэмнэнии бөлөх оҕолоругар интегрированной дьарык кэнспиэгэ
(ахсаан, уруһуй, сангарар сана, кэрэ эйгэ, тулалыыр эйгэ)

Бэлэмнээтэ: иитээччи
Сыроватская Сардана Николаевна

«Түөрт дьыл кэмнн устун квест айан»
Бэлэмнэни бөлөх оҕолоругар интегрированной дьарык кэнспизгэ
(ахсаан, уруһуй, сагарар санга, кэрэ эйгэ, тулалыыр эйгэ)

Дьарык ииннинэ ытытыллар үлэ: С. Я Маршак «12 ый» - остуоруйатын иитээччи ааҕарын истии, кинигэтин, мультигын көрүү. Боппурос, бэсиэдэ көмөтүнэн остуоруйа ис хоһоонун ырытыһы. Остуоруйа ис хоһоонуттан, сөбүлээбит хартыынатын иллэн кэмнэ оҕо баҕатынан уруһуйа.

Туттуллар матырыйааллар: Бээчэ куукула, шар, дьыл кэмнэринэн хартыыналар, сибэккилэр ойуулаара, араас мастар сэбирдэхтэрэ, ватнай палочка, альбом лиһэ, халлаан күөх, манан кырааскалар, проектор, ноутбук, флешка.

Үөрэтэр соруктара: дьыл кэмнэрин уочаратынан наардаан билиилэрин чинэтии; ыйдар ааттарын билэ, чуолкайдык сангара, аатты үөрэнии; 12 диэри ахсааны чинэтии; сибэккилэр ааттарын чинэтии; толкуйдуур дьобурдарын сайыннары, тыл саппааһын байыты.

Иитэр соруктара: үчүгэй, куһаҕан диэн арааран билии; бэйэ-бэйэбэ эйбэстик сыһыаннаһы, тулалыыр айылҕа көстүүтүн кэрэхсиригэ иити.

Иитээччи: Үтүө күнүнэн оҕолоор! Бүгүн биһиги дьыл кэмнэрин туһунан билиибитин салгы чинэтиэхпит, кэпсэтиэхпит, элбэх сананы билиэхпит. Бу аптаах шар баар, онно олорсоммут дьыл кэмнэринэн айаннаһпыт, араас соруудахтары толоруохпут. (Түннүгүнэн көрөр, Бээчэ ытыгы олорор).

Иитээччи: Уой, бу Бээчэ тоҕо ытаата? Ынгыран киллэрэбит да оҕолоор, баҕар биһиги көмөбүт наада буолаарай? (Бээчэни ынгыран киллэрэллэр)

Бээчэ: Дорооболорун, оҕолоор!

Иитээччи: Дорообо, Бээчэ! Тоҕо ытаатын?

Бээчэ: Мин дьыл кэмнэрин туһунан кэпсиригэ бэлэмнэнэн кэлиэхтээхпин, оонһуу сылдыбытым, бэлэмнэммэтэбим, билбэппин.

Иитээччи: Оҕолоор, Бээчэбэ көмөлөһөбүт дуо?

Оҕолор: Көмөлөһөххэйин, биһигини кытта барыстын.

Иитээччи: Оҕолоор, Бээчэни кытары дьыл кэмнэринэн айаннаһхайын! Билигин таабырын таайтарым, ханнык дьыл кэмигэр тийэрбитин билиэхпит, болҕойон истэбит: «Хаарбыт ууллара, хара буолара, чалбах тахсара, чалым аллара – хайа ханнык дьыл кэмэ эбитий?»

Оҕолор эппиэттэрэ: (Саас)

Иитээччи: Маладьыастар, бастаан «Сааска» айанныыр эбиһпит, шарикпытыттан тутустубут, көттүбүт! («Туос түннүгүнэн» ырыа тыаһыыр, слайдаҕа сааскы хартыына көстөр, кэлэн түһэбит). Оҕолоор, бу ойууга туох көстөрүй? Ким саас туһунан этии оноруоҕай? Бары көмөлөөн 3 – 4 этиитэ оноруоххайын.

Оҕолор эппиэттэрэ: (Саас күн куускэ тыгар. Хаар ууллубут. Кырыыһаттан таммахтар түһэллэр. Сүүрүк устар. Хаар уулан чалбах тахсыбыт...)

Бээчэ: Сүүрүк диэн тугуй, мин билбэт тылым эбит?

Иитээччи: Саас хаар уулан устар, ону сүүрүк дииллэр.

Бээчэ: Өйдөөтүм.

Иитээччи: Наһаа үчүгэй этиилэри онордугут! Ханнык ыйдары сааскы ыйдар диэн ааттыбыты?

Оҕолор эппиэттэрэ: (Кулун тутар, муус устар, ыам ыйа)

Иитээччи: Саас халлаан сылһыдаҕына биһиги хайдах таһаһы кэтэбитий?

Оҕолор эппиэттэрэ: (Чараас таһаһы таһнабыт, саппыкы, чараас бэргэһэ...)

Иитээччи: Саас туһунан билистибит, салгы көттүбүт! - Ханнык дьыл кэмигэр кэллибит?

Оҕолор эппиэттэрэ: (Сайынна)

Иитээччи: Маладыастар. Көрүг эрэ оҕолоор, сибэкки бөҕө. Ханнык сибэккилэр үүммүттэрий? Ааттарын этиэххэин эрэ.

Оҕолор эппиэттэрэ: (*Току-току ньээм –ньээм, алтан төбө, чуораан сибэкки, сардаана...*) өссө хайдахтарый? (*Араас быһылаахтар, өгнөөхтөр, сорохторо улахан, сорохторо кыра*). (өгнөрү хатылыыллар).

Иитээччи: Араас кэрэ, кыраһаабай дьүһүннээх, ааттаах сибэккилэри көрдүбүт, Бээчэ эмиэ маладыас, элбэҕи билэр эбиккин. (Сайын туһунан ыйытыктарынан кылгас бэсиэдэ: ханнык сайынны ыйдары билэбитий?)

Оҕолор эппиэттэрэ: (*Бэс ыйа, от ыйа, атырдыах ыйа*)

Иитээччи: Сир астарын?(*дьэдьэн, малина, ыт тингилэбэ, хантаҕас..*) сахалар ураты бырааһынныкпыт ыһах буолар, дьоннор кыһынныга бэлэмнэнэн оттууллар...

Иитээччи: Билигин сынньана таарыйа, хамсанылаах эрчилииэтэ оноруоххайын:

Араас өгнөөх лыахтар
Хонууга дайа көтөллөр, (*сапсыналлар, төттөрү - таары сүүрүү*)
Сибэккигэ түһэллэр, (*икки атахха чохчойон ололор*)
Онтон эмиэ
Далбаатаһа көтөллөр. (*илишлэринэн сапсыналлар*)
Сибэккилэр тыалга,
Уна – ханас хамсаан, (*корпустарынан уна-ханас түһэллэр*)
Куоҕалдыһан ылаллар
(2-3 хатыл.)

Иитээччи: Салгыы шарикпытыгар олорсоммут айанныаххайын. (ол бириэмэҕэ тыал, ардах музыката тыаһыр). Оҕолоор, туох тыаһырый? Ханнык дьыл кэмигэр кэллибит?.

Оҕолор эппиэттэрэ: (*Этинг этэр, ардах түһэр, тыал тыаһыр. Күһүн!*)

Иитээччи: Саамай сөп, көрүг эрэ (слайдаҕа – саһарбыт мастар, сэбирдэхтэр көстөллөр) маннык көстүү ханнык дьыл кэмигэр буоларын Бээчэҕэ этэн биэриэххэин эрэ. (*Күһүн*) Бээчэ, сайын кэнниттэн ханнык дьыл кэмэ кэлэрин өйдөөн кэбис!

Иитээччи: Араас мас сэбирдэхтэр сиргэ түһэн ыһыллыбыттар, ону 2-лии буолан хомуйан наардыаххайын (хатыг, рябина, үөт...пааранан үлэлии үөрэнэллэр). Бэркэ наардабыккыт, маладыастар! Көрүг эрэ, ханнык маһый бу?

Оҕолор эппиэттэрэ: (*Хатыг*).

Иитээччи: Ханнык хатыгна сэбирдэҕэ элбэҕин ааҕан билэбит дуо? Кыра хатыгна дуу, улахан хатыгна дуу?

Оҕолор эппиэттэрэ: (*Улахан хатыгна сэбирдэҕэ элбэх. Улахан хатыгна 10, кыра хатыгна 7*)

Иитээччи: Ааҕан быһаардыбыт: Улахан хатыгна 10, онтон кыра хатыгна 7 эбит маладыастар! Хатыгмытыгар тоҕо сэбирдэҕэ аҕыйаҕый? Сэбирдэхтэр тоҕо саһарбыттарый?

Оҕолор эппиэттэрэ: (*Тыалга түспүттэр, күһүн буолбут, күн уота тиийбэт...*).

Иитээччи: Саамай сөп. Салгыы шарикпытыгар олорсоммут көтүөххэин (“Хаар үнкүүтэ” музыка тыаһыр)

Бээчэ: Миэхэ ийэм хаар үнкүүтүн үөрэспитэ, ону эһиэхэ көрдөрүөхпүн баҕарабын.

Иитээччи: Хата Бээчэни кытары үнкүүлүөххэин («Хаар үнкүүтэ» музыка тыаһыр , оҕолор Бээчэни үтүктэн үнкүүлүллэр)

Бээчэ: Наһаа үчүгэйдик үнкүүлүүр, сана дьыл бырааһынныгар үнкүүлүүгүн диэбиттэрэ, хата миигин кытта үнкүүлэһэрин. (*Үөрүүнү кытары үнкүүлэһиэхпит*)

Иитээччи: Оҕолор өйдөөн көрдүгүт дуо, бу ханнык дьыл кэмигэр кэлбит эбиппитий?

Оҕолор эппиэттэрэ: (*Кыһыгна*)

Иитээччи: Саамай сөп. Бу ойуулары көрдүбүт, туох сыһа ойуу кирибитий? (хаарга сибэкки, дьэдьэн үүнэн турар. *Кыһын дьэдьэн, сибэкки үүммэт*). Кыһынны ыйдары этибит эрэ.

Оболор эппиэттэр: *(сэтинньи, ахсынньы, тохсунньу, олунньу)*

Иитээччи: Маладьыастар. Түннүгүнэн көрүн эрэ, мастарбыт хайдахтарый?

Оболор эппиэттэр: *(Ханьыттар, хаарынан бүрүллэн тураллар).*

Иитээччи: Наһаа кыраһыабай буолбуттар ди оҕолоор, биһиги билигин ити көстүүнү уруһуйдуохпут. (Күөх кумааҕыга хаарынан бүрүллүбүт маһы уруһуйдуохпут (ватнай палочканы хайдах хаар уруһуйдууру көрдөрүү). Бээчэ эмиэ оҕолору кытары тэннэ уруһуйдас (уруһуйдууллары быһыгар үөрэппит хоһооннорун хатылатыы «Манан дьыэ» А. Николаев)

Бээчэ: Мин бу уруһуйбун Эчэҕэ бэлэктиир эбиппин!

Иитээччи: Саамай сөп, эһиги оҕолор уруһуйгутун эмиэ чугас дьоннутугар бэлэктиэххитин сөп, дьоннут үөрүөхтэрэ.

Оҕолор үлэлэрин көрүү, выставкаҕа туруоруу, хайҕааһын.(оҕолор бэйэлэрин, табаарыстарын уруһуйдарыттан киэн туттуу, дуоһуйууну ылыы)

Түмүк:

Иитээччи: Бүгүндү дьарыкка ордук тугу сөбүлээтигит? Бээчэ биһигини кытта сылдьан астыннын дуу?

Бээчэ: Наһаа үчүгэйдик сырыттым, элбэҕи биллим, өссө да эһигини кытары үөрэниэхпин баҕардым.

Иитээччи: Аныгыскы дьарыкпытыгар кэлээр Бээчэ, күүтүөхпүт! Барыта хас ый, дьыл кэмэ баар эбитий?

Оболор эппиэттэр: *(12 ый, 4 дьыл кэмэ).*

Иитээччи: Маладьыастар! Манан дьарыкпыт бүтэр. Бары наһаа үчүгэйдик кытынныгыт, элбэҕи билбиккит буолуо диэн эрэнэбит, уруһуйдаргытын дьоннутугар бэлэктииргитин умнумаарын, көрсүөххэ диэри!